

Hidraulinis skaldymas

Kaip Hillary Clinton vadovaujamas JAV valstybės departamentas pasauliui pardavinėjo hidraulinį skaldymą

[Mother Jones](#) praneša ką liudija gausūs JAV vyriausybės dokumentai kaip amerikiečiai vertė pasaulį išgauti skalūnines dujas

JAV valstybės sekretorė Hillary Clinton kalba per spaudos konferenciją po susitikimo su Bulgarijos premjeru Boiko Borisovu Sofijoje 2012 vasario 5 d. Reuters / Stoyano Nenovo nuotrauka.

Šaltą 2012 vasario rytą Hillary Clinton lėktuvas nutūpė Bulgarijos sostinėje Sofijoje, kur vos spėjo nukasti pusnis. Apsisiautusi storu apsiaustu valstybės sekretorė nulipo laiptais ant užsnigto asfalto ir su svita ilgoje kolonoje važiavo į prezidento rūmus. Tą popietę jie su Bulgarijos vadovais, įskaitant ir premjerą Boiko Borisovą, susėdo aptarti kruviną Sirijos pilietinį karą ir jų bendrą požiūrį į branduolinį

nusiginklavimą. Bet daugiausia kalbėta apie hidraulinį skaldymą. Praėjusiais metais Bulgarija pasirašė penkerių metų sutartį, pagal kurią JAV milžinė „Chevron“ už 68 milijonus dolerių gavo koncesiją milijonus hektarų žemės skalūninėms dujoms išgauti. *(tarptautinių žodžių žodynas žodį koncesija aiškina taip: koncesija – sutartis dėl valstybei priklausančių gamtos turtų atidavimo privatiems asmenims ar jų bendrovėms eksploatuoti tam tikromis sąlygomis. Vertėjo paaiškinimas)*. Bulgarai buvo pasipiktinę. Prieš pat atvykstant poniai H.Klinton, į gatves pasipylė dešimtys tūkstančių protestuotojų su [plakatais](#): „Neterškite mūsų vandens su hidrauliniu plėšymu“, „Chevron'e eik namo“. Bulgarijos parlamentas balsų dauguma pasisakė prieš hidraulinį plėšymą.

H.Klinton ragino Bulgarijos pareigūnus hidrauliniam plėšymui suteikti dar vieną galimybę. Pasak Borisovo ji [sutiko](#) atsiųsti geriausius naujųjų technologijų specialistus, kurie bulgarams paaiškintų apie naudą. Bet pasipriešinimas tik augo. Kitą mėnesį kaimyninėje Rumunijoje, tūkstančiai žmonių susirinko protestuoti prieš kitą Chevron'o hidraulinio plėšymo projektą ir Rumunijos parlamentas pradėjo svarstyti skalūnų dujų išgavimo draudimą. Vėl įsikišo Klinton. Ji nusiuntė savo specialųjį pasiuntinį Eurazijos energetikos reikalams Ričardą Morningstarą, kad jis priverstų panaikinti hidraulinio plėšymo draudimą. Valstybės Departamento lobizmo pastangas vainikavo 2012 m. gegužės pabaigoje Morningstaro surengti susitikimai su aukštais Bulgarijos ir Rumunijos pareigūnais, kuriuos amerikietis ragino panaikinti hidraulinio plėšymo draudimus. Jis per Bulgarijos nacionalinį radiją kalbėjo, kad naujos technologijos gamtinių dujų kainą sumažins penkis kartus. Po kelių savaitių, Rumunijos parlamentas panaikino hidraulinio plėšymo draudimą, o Bulgarijos parlamentas sušvelnino sąlygas.

Esminis bet mažai žinomas Clinton diplomatinio palikimo bruožas — jai vadovaujant JAV Valstybės departamentas glaudžiai bendradarbiavo su energetikos kompanijomis padėdamas joms visame pasaulyje skleisti hidraulinio plėšymo technologiją, kurios tikslas kovoti su klimato kaita ir priverstinai sumažinti Rusijos galią, nes ji galiai didinti naudoja savo

energetinius išteklius. Tačiau aplinkosaugininkai baiminasi, kad eksportuojamas hidraulinis plėšymas gali [užteršti geriamą vandenį](#) sukelti [žemės drebėjimus](#) ir sužlugdyti aplinkosaugos reguliavimą. Iš interviu, diplomatinių telegramų ir kitų diplomatijos dokumentų, kuriuos gavo Mother Jones, matyti kad JAV pareigūnai turi tamprus ryšius su pramonės įmonėmis, joms padeda gauti galimai pelningus skalūninių dujų projektus užsienyje, verčia užsieniečius nesipriešinti hidrauliniam plėšymui ir daryti nuolaidas. Todėl kyla nerimas ir klausimas – kieno interesams jie tarnauja.

Geologai jau seniai žino, kad skalūnų uolienose yra milžiniški gamtinių dujų kiekiai. Bet dujų gavyba iš skalūnų buvo nuostolinga, kol Tachaso aukso ieškotoju vadinamas Džordžas Mitčelas ([George Mitchell](#)) padarė sudėtingą gręžinį, t.y. iš pradžių gręžė vertikaliai, po to horizontaliai ir, užpildęs vandeniu su chemikalais ir smėliu, susprogdino. Skalūnai sutrūkinėjo – taip atsirado hidraulinio skalūnų plėšymo technologija (*angliškai vadinama hydraulic fracturing, or fracting. Vertėjo paaiškinimas*). Dž.Mitčelo sėkmė pradėjo dujų revoliuciją. Tarp 2006 ir 2008, dujų atsargos šoktelėjo [35%](#). JAV tapo didžiausia pasaulyje, po Rusijos, gamtinių dujų gamintoja. Dujų kaina stipriai sumažėjo. Amerika nustojo naudoti akmens anglį, tapo nepriklausoma nuo naftos ir dujų importo, sumažėjo jos priklausomybė nuo Artimųjų Rytų. Staigiai padidėjusi gamtinių dujų pasiūla pasaulinėje rinkoje sumažino Rusijos ekonominę įtaką: Rusijos valstybinės dujų įmonės „Gazprom“ pelnas tarp 2006 ir 2008 metų staigiai sumažėjo daugiau kaip 60%.

2009 metų pradžioje Valstybės sekretoriaus pareigas pradėjusi eiti H.Klinton manė, kad skalūnų dujos gali pakeisti pasaulio energetikos politiką. „Tai buvo akimirka didelėms permainoms daryti“ – vėliau ji [sakė](#) Džordžtauno universitete susirinkusiai miniai. „Šalys energetiškai priklausiusios nuo kitų, dabar pačios yra gamintojos. Kaip šis dalykas pakreips pasaulio įvykius? Kas turės naudos, o kas ne?... Atsakymai į šiuos klausimus rašomi dabar ir mes ketiname atlikti svarbų vaidmenį.“ Klinton pasiuntinys tarptautinės energetikos klausimams buvo advokatas

Davidas Goldvinas (David Goldwyn). Jo [uždavinys](#) energetikos diplomatiją padaryti pagrindine JAV užsienio diplomatijos funkcija.

Goldvinas, kaip buvęs Bilo Klintono energetikos departamento pareigūnas ir kaip naftos pramonės atstovas, turėjo didelę patirtį organizuoti grėžimo darbus užsienyje. Nuo 2005 iki 2009 metų jis vadovavo JAV-Libijos Verslo Asociacijai, kuri finansavo JAV naftos kompanijų, pirmiausia, „Chevron“, „Exxon Mobil“ ir „Marathon“ veržimąsi į Libiją. Goldvinas užsiiminėjo lobizmu Kongrese Libijos politikos klausimu ir net kovojo už teisės aktų priėmimą, kad Lokerbio lėktuvo katastrofos aukų šeimos galėtų į teismą paduoti ieškinius prieš Libijos vyriausybę už jos tariamą vaidmenį susprogdinant lėktuvą.

Buvęs JAV

koordinadorius tarptautinės energetikos klausimais Davidas Goldvinas su Tedžiu Tailoru (Teddy Taylor), buvusiu JAV ambasadoriumi Papua Naujojoje Gvinėjoje, Saliamono Salose ir Vanuatu stovi prie INTEROIL naftos perdirbimo įmonės. 2010 metų fotografija.

Pasak „WikiLeaks“ atskleistų [diplomatinių telegramų](#), viena pirmųjų Goldvino užduočių Valstybės departamente buvo sukviesti naftos ir dujų pramonės vadovus ir su jais „aptarti galimą skalūninių dujų poveikį politikai“. Klinton tada nusiuntė JAV diplomatams telegramą prašydama rinkti informaciją apie skalūninių dujų išgavimo galimybę juos priimančiose šalyse. Šios pastangos galiausiai davė pradžią pasaulinei

skalūninių dujų iniciatyvai ([Global Shale Gas Initiative](#)), kurios tikslas padėti kitoms tautoms plėtoti savo skalūninių dujų gavybą. Klinton [pažadėjo](#) tą padaryti tokiu būdu, kad aplinkai būtų daroma kaip įmanoma mažiau žalos.

Bet aplinkosaugininkai tik patarinėjo, o svarbiausią vaidmenį vaidino pramonė. Goldvinas iniciatyvą pristatė 2010 metų balandžio mėnesį JAV energetikos asociacijos susirinkime, kuriame dalyvavo „Chevron“, „Exxon Mobil“ ir „Conoco Philips“ prekybos atstovai. Visos trys kompanijos užsienyje vykdė hidraulinio plėšymo darbus. Išankstiniai tyrimai rodė, kad Lenkijoje yra daug skalūninių dujų. Praėjus dienai po Goldvino kalbos, JAV ambasada Varšuvoje pradėjo organizuoti skalūninių dujų konferenciją, kurios pravedimą laidavo tos pačios kompanijos ir priedo naftos bendrovė „Halliburton“. Taip pat dalyvavo ir valstybės pareigūnai iš Valstybės ir Energetikos departamentų.

Kai kuriais atvejais, Klinton asmeniškai skatino imtis skalūnų dujų gavybos. Per 2010 metų užsienio reikalų ministrų susirinkimą Vašingtone ji kalbėjo apie Amerikos planus siekiant padėti užsienyje skleisti hidraulinio plėšymo technologiją. „Žinau, kad kai kuriose vietose technologija gali nepasiteisinti“ – [sakė ji](#), „tačiau gamtinės dujos yra švariausias iškastinis kuras iš šiandien naudojamų energetikoje.“ Vėliau ji keliavo į Lenkiją susitikti su jos pareigūnais. Po susitikimų paskelbė, kad Lenkija prisijungė prie Pasaulinės skalūninių dujų iniciatyvos.

Rugpjūtį į pirmąją skalūninių dujų konferenciją Vašingtone Valstybės departamente atvyko 17-os šalių atstovai. Žiniasklaidai dalyvauti neleido, o pareigūnai ir visų šalių atstovai duoti informaciją atsisakė. Henris Vaksmanas (Henry Waxman) teiravosi apie pramonės dalyvavimą. Valstybės departamento atstovas pasakė, kad pramonės dalyvavimas buvo ribotas. (Mother Jones iš Valstybės departamento sužinojo: Be JAV valstybės agentūrų dalyviai išklausė ir energetikos įmonių, jų tarpe „Devon“, „Chesapeske“ ir „Halliburton“, nuomonę.)

Per paviršutinišką [spaudos konferenciją](#) po trumpos Goldvino kalbos akiniuotas vyras tamsiais plaukais teigė, kad kitos tautos gali išvengti žalos aplinkai, kartais susijusios su hidrauliniu plėšymu, sekdami Amerikos pavyzdžiu ir pritaikydami jos įstatymus ir reguliavimo nuostatas. Žurnalistas teigė, kad gamybininkai Amerikoje iš tikrųjų „aplenkė galimybę veiksmingai užtikrinti saugumą“ ir paklausė ar galime būti tikri, kad taip neįvyks kitur. Goldvinas atsakė, kad dalyviai išgirdo apie saugumo klausimus iš energetikos įmonių ir Požeminio Vandens Tarybos, ne pelno organizacijos atliekančios federalinį reguliavimą ir hidraulinio plėšymo nuotekų šalinimo priežiūrą.

Po to Goldvinas su dalyviais autobusu važiavo į Pensilvaniją, vaišinosi pietumis pramonininkų sąskaita ir aplankė kelias skalūninių dujų gavybos vietas. Energetinių išteklių valstybės departamento energijos programų direktorius Paulius Hueperis (Paul Hueper) sakė, kad kelionė buvo organizuota nepriklausomai ir kad energetikos įmonės buvo pakviestos į konferenciją dalytis patirtimi. „Mes šiuose reikaluose tvirti. Mes pramonei nevergaujame“ – tvirtino jis.

Nors susitikimas sukėlė susidomėjimą, tačiau iki 2011 metų skalūninių dujų gavybos karštligė neprasidėjo. Pavasarį JAV Energetikos Informacijos Administracija (EIA) paskelbė apytikrą pasaulio skalūninių dujų sąmatą, [pagal kurią](#) 32 šalys turi perspektyvius skalūninių dujų išteklius, kurių pasauliui užtektų 50-čiai metų vartojant tokiais kiekiais kaip dabar. Tai buvo puiki galimybė didelėms naftos ir dujų kompanijoms didžia dalimi praleidusioms galimybę sudalyvauti skalūninių dujų bume JAV-jose ir buvo Wall Street'o spaudžiamos didinti savo mažėjančias atsargas. „Jie yra beviltiški“ – sako Antonas Simonas (Antoine Simon) koordinuojantis skalūninių dujų kompaniją „Friends of the Earth Europe“. „Tai paskutinis postūmis tęsti iškastinio kuro plėtrą.“

Pramonė pradėjo sunkią kovą už skalūnų telkinius užsienyje ir taip pat skatina naudoti dujas kaip kurą mažinantį anglies dvideginio išmetimą į orą. Lobistai Europoje išplatino [pranešimą](#), kuris teigia, kad Europos

Sajunga, tenkindama savo su klimato atšilimu susijusius tikslus, iki 2050 metų sutaupytų 900 milijardų eurų investuodama į dujų gavybą o ne į atsinaujinančius energijos šaltinius. Tai erzina gamtosaugininkus, [kurie teigia](#), kad hidraulinis plėšymas nedaug sumažins visuotinį atšilimą, nes iš gręžinių ir vamzdynų į orą [pateks daug metano](#), kuris sukelia dar didesnę šiltnamio efektą. Jie taip pat baiminasi, kad skalūninės dujos nutrauks investicijas į atsinaujinančius energijos šaltinius.

Iki 2011 metų pradžios Valstybės departamentas planavo kiekvieną užsienio politikos žingsnį sieti su energetika. Goldvinas jau seniai šią idėją skelbė. Jis ir „Chevron“ valdytojas Janas Kalickis (Jan Kalicki) 2005 metais išleido knygą: „Energija ir saugumas. Naujoji užsienio politikos strategija.“ ([Energy and Security: Toward a New Foreign Policy Strategy](#)), kurioje teigė, kad artimiausiu metu energetinė nepriklausomybė nepasiekama ir ragino Vašingtoną dėmesį sutelkti į energetinį saugumą didinant iškastinio kuro gavybą ir malšinant neramumus galinčius sutrikdyti energijos rinkas. Goldvinas ir jo idėjos suvaidino svarbų vaidmenį įsteigiant biurą, todėl kai kurie stebėtojai buvo nustebę kai jis tyliai atsistatydino jam pradedant veikti.

Kai aš Vašingtone priėjau prie Goldvino paklausti apie jo darbą Valstybės departamente ir kodėl jis pasitraukė, jis nėrė pro šonines duris, o Kalickis man užtvėrė kelią. Vėliau Goldvinas atsiuntė elektroninį laišką ir parašė, kad „grįžo į privatų sektorių“.

Maždaug tuo metu, kai jis pasitraukė, Wikileaks išplatino daug žudančių diplomatinių telegramų, tarp jų ir vieno 2009 metais vykusio susirinkimo aprašymą, kur Goldvinas su Kanados pareigūnais aptarė Albertos naftingo smėlio projektą, iš kurio naudą gaus tos pačios JAV-Libijos Asociacijos firmos. [Telegramoje](#) sakoma, kad Goldvinas kanadiečius mokino kaip pagerinti naftingojo smėlio ataskaitas ir sumažino kanadiečių rūpesčius gaunant naftingojo smėlio telkinius JAV. Valstybės departamentas dėl to pasipiktino ir atšaukė leidimą tiesti naftotiekį

Keystone XL iš Kanados, kurį taip pat aršiai kritikavo ir gamtosaugininkai.

Palikęs valstybės tarnybą Goldvinas ėmėsi darbo su Saterlandu (Sutherland) lobizmo ir juridinėje firmoje, kuri reklamuoja „labai suprantanti“ apie vamzdynų tiesimą ir taip pat įkūrė nuosavą kompaniją „Goldwyn Global Strategies“.

2011 metų pabaigoje H.Klinton pagaliau pristatė naują Energijos išteklių biuro ([Bureau of Energy Resources](#)) sudėtį su 63 darbuotojais ir daugiamilijoninių biudžetu. Ji taip pat [pažadėjo](#) pavesti JAV ambasadoms visame pasaulyje suaktyvinti savo darbą energetikos srityje ir siekti, kad privačios energetikos firmos, dosniai remiančios jos ir Barako Obamos rinkimų kampaniją, gautų kuo didesnę rinkos dalį. Pavyzdžiui, vien „Chevron“ Hilarijai Klinton 2008 metais paaukojo didžiulę sumą.

Valstybės departamentas gavęs didesnius įgaliojimus energetikos srityje surengė hidraulinio plėšymo konferencijas Tailande ir Botsvanoje. Skalūninių dujų programoms kurti užsienio specialistams į talką ji nusiuntė JAV ekspertus. Ji pakvietė dešimtis užsienio delegacijų aplankyti JAV ir dalyvauti seminaruose, susitikti su pramonės konsultantais ir taip pat kai kuriais atvejais su gamtosaugininkais.

Tuo tarpu JAV naftos milžinės išgraibsto gamtinių dujų telkinius tolimiausiose vietose. Iki 2012 metų „Chevron“ jau turėjo didelių nuolaidų skalūniniams dujoms išgauti Argentinoje, Australijoje, Kanadoje, Kinijoje ir Pietų Afrikoje, o taip pat Rytų Europoje, kur tuo metu buvo didelė dujų euforija. Vien tik [Lenkija](#) davė daugiau 100-o koncesijų apimančių beveik trečdalį jos ploto. Kai tauta degina pirmąjį savo skalūninių dujų fakelą Halliburton gręžinio bokštelio viršūnėje, valstybinė dujų bendrovė per visą puslapį didžiausiuose šalies laikraščiuose rodo gręžinio bokštą iškilusį virš kalvų mažame Lubocino kaimelyje ir šūkis po juo:

„Neužgesinsi vilties liepsnos.“ Politikai žadėjo, kad Lenkija greitai išsivaduos iš savo mirtino priešo Rusijos, iš kurios lenkai perka didžiąją dalį dujų. „Po daugelio metų priklausomybės nuo didžiojo kaimyno šiandien galime pasakyti, kad mano karta pamatys tą dieną, kai mes būsimė nepriklausomi gamtinių dujų srityje“ – [pareiškė](#) premjeras Donaldas Tuskas. „Mes nustatinėsime sąlygas.“

Tačiau dujų nebuvo. Neaplinkė sėkmė, kurios tikėjosi pramonininkai ir užsienio vyriausybės. Naujas JAV geologijos tarnybos tyrimas ([new research](#)) teigė, kad išankstiniai išteklių vertinimai buvo labai perdėti. Pagal naują vertinimą galimas dujų kiekis sumažėjo 99-iais procentais. Geologinės sąlygos ir kiti veiksniai Europoje ir Azijoje hidraulinį plėšymą daro sunkų ir brangų. Pramoniniai [skaičiavimai](#) rodo, kad skalūninių dujų grėžiniai Lenkijoje kainuotų tris kartus brangiau negu JAV.

Iki 2013 metų JAV naftos milžinai atsisakė skalūninių dujų koncesijų Lenkijoje. „Pasauliniai skalūninių dujų lūkesčiai buvo dideli“ – sako Valstybės departamento atstovas Hueperis. „Bet geologinės sąlygos ir antžeminės kliūtys per didelės. Saujelė gali išgauti skalūnines dujas, bet niekada nebus pasaulinės skalūninių dujų revoliucijos.“

Hidraulinio plėšymo politika užsienyje irgi buvo kupina vilčių. Pasak Susanos Sakmar, teisės profesorius iš Hiustono universiteto tyrinėjės hidraulinio plėšymo teisinį reguliavimą, pasakė, kad JAV yra viena iš nedaugelio pasaulio šalių kur žemės savininkai turi teisę į gelmių turtus. „Daugumoje šalių požeminiai ištekliai priklauso karaliams ir vyriausybėms“ – sakė ji. Faktas, kad žemės savininkai kai kuriose šalyse ir ypač Rytų Europoje nesiekė pasipelnėti iš grėžimo darbų, o žmonėms grėžimas kėlė pasipiktinimą. JAV pareigūnai spėja, kad Rusija prisidėjo prie neapykantos kurstymo. „Diplomatai mano, kad Rusija taip gina savo interesus“ – sako buvęs JAV ambasadorius Rumunijoje Markas Gitensteinas (Mark Gitenstein). „Jie skalūninių dujų nenori dėl akivaizdžių priežasčių.“

Susidūrę su šiomis kliūtėmis, JAV ir Europos energetikos bendrovės pradėjo lobistinę veiklą Europos Sąjungoje. Jie kuria dirbtinas vietines organizacijas, vaišina, paperka įstatymų leidėjus jiems rengdami pramonininkų dosniai finansuojamas konferencijas reguliavimo klausimais ir ištaigingus pietus. Viename pramonininkų internetiniame puslapyje sakoma, kad pasak Europos žemės draugų („Fiends of the Earth Europe“) „Exxon Mobil“ ir „Halliburton“ [perspėjo](#), kad nesugebėjimas išgauti skalūnines dujas turės labai neigiamų pasekmių Europos energetiniam saugumui ir gerovei ir primygtinai paragino Europos vyriausybės leisti skalūninių dujų žvalgybą, kad būtų išsiaiškintos dujų išgavimo galimybės.

JAV lobistai irgi šoko į darbą. Didžiausia Vašingtono lobistų firma „Covington & Burling“ pasamdė kelis buvusius labai aukštus ES politinius veikėjus, tarp kurių yra ir iš energetikos srities, kurie, [pasak New York Times](#), atvyko su dar neskelbtu Europos Komisijos projektu, kuriame siūlomos naujos hidraulinio plėšymo taisyklės.

2013 metų biržely Kovingtono darbuotojas, buvęs Belgijos diplomatas ir dabartinis Europos Komisijos patarėjas Žanas de Reitas (Jean De Ruyt) įmonės biure Briuselyje organizavo renginį. Dalyvavo „Chevron“ ir kitų naftos ir dujų milžinų vadovai ir taip pat dalyvavo vienas iš svarbiausių Komisijos aplinkosaugos reguliavimo veikėjas Kurtas Vanderbergė (Kurt Vanderberghe). Rodos šita strategija atsipirks: „Komisija neseniai išleido hidraulinio plėšymo taisyklės, kuriose yra tik rekomendacijos vyriausybėms, bet nėra jokių reikalavimų. „Jie pasirinko silpniausią vietą – sako „Europos žemės draugų“ atstovas Simonas. „Aukščiausieji Europos Komisijos pareigūnai sėdi naftininkų kišenėje.

Goldvinas taip pat ėmėsi prastūminėti hidraulinį plėšymą užsienyje, tik šį kartą dirba privačiai atstovaudamas naftininkams. 2012 metais nuo sausio iki spalio jo įmonė organizavo hidraulinio plėšymo seminarų ciklą pareigūnams Bulgarijoje, Lietuvoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Ukrainoje. Viską finansavo „Chevron“. Į renginius žmonių neįleido. Kai Rumunijos

žurnalistas Vladas Ursuleanas (Vlad Ursulean) [bandė patekti](#) į seminarą, tai, kaip jis sako, Goldvinas asmeniškai liepė jį išvaryti.

Goldvinas „Mother Jones“ pasakė, kad seminaruose Kolorado kalnakasybos mokyklos ir Penn State universiteto mokslininkai pristatė techninius hidraulinio plėšymo aspektus. Jis tvirtina, kad „Chevron“ taisyklių neredagavo. Tačiau visos šalys išskyrus Bulgariją, kurioje buvo pats įkarštis kovos su hidrauliniu plėšymu, davė „Chevron“ kompanijai skalūnų koncesijas su didelėmis nuolaidomis.

Kai kuriais atvejais Valstybės departamentas dėl sutarčių derėjosi tiesiogiai. Tuometinis ambasadorius Rumunijoje Gitensteinas susitiko su „Chevron“ ir Rumunijos pareigūnais, kuriuos ragino milijonus hektarų žemės atiduoti kaip skalūnų koncesiją. Rumunai tiesiog sėdi ant nuomos ir „Chevron“ buvo nusiminęs. Aš įsikišau – sako Gitensteinas. Jis prieš pradėdamas dirbti valstybės departamente dirbo advokatų ir lobizmo firmoje „Mayer Brown“, kuri atstovauja „Chevron“. „Taip tradiciškai daro JAV ambasadoriai amerikiečių kompanijų vardu.“ Galų gale Rumunija su „Chevron“ pasirašė 30-ies metų sutartį, kuri sukėlė masinius protestus.

Kai vyriausybė pradėjo svarstyti hidraulinio plėšymo draudimą, Gitensteinas nuvyko į Rumunijos televiziją ir perspėjo, kad atsisakiusi skalūninių dujų tauta už jas mokės penkis kartus brangiau negu Amerika. Jis [pridūrė](#): „Drįstu pasakyti, kad JAV išgaudama skalūnines dujas pasiekė didelių laimėjimų nekenkdama gamtai“. Draudimas greitai buvo panaikintas.

Po kelių savaičių „Chevron“ jau rengėsi statyti savo pirmąjį gręžinį šiaurės rytų Rumunijoje netoli Pungesti kaimo. Premjero [nurodymu](#) Rumunijos valdininkai susitiko su „Chevron“ vadovais ir ambasados darbuotojais atstovaujančiais JAV Prekybos Departamentui ir jie kartu aptarė projekto strategijos gudrybes. Jie nutarė atšvęsti ir surengti renginį Bukarešte Victoria Palace rūmuose. Renginio vedėju pasirinko

žymų Rumunijos įstatymų leidėją čigoną Damianą Dragičį (Damian Draghici) turėjusį didelę bendravimo su „Chevron“ patirtį. „Jis iš tikrųjų neeilinis politikos žaidėjas“ – sakė Ursuleanas rašęs apie „Chevron“ veiklą Rumunijoje. „Tai buvo tarsi tos pačios kompanijos dvi šakos“ – pridūrė Ursuleanas.

Strategijos tikslas – nuraminti visuomenės pasipiktinimą. Kai 2013 metų pabaigoje „Chevron“ pamėgino pradėti gręžinio statybą, vietos gyventojai arkliniais vežimais [užtvėrė](#) jiems kelią. Vietinis Rumunijos ortodoksų bažnyčios kunigas ėmė burti žmones prieš įsibrovėlius. Netrukus protestai prieš skalūnines dujas prasidėjo [Lenkijoje](#) ir [Jungtinėje Karalystėje](#). Tačiau „Chevron“ [nenusileido](#). Jis kartu su kitomis JAV energetikos kompanijomis reikalavo į JAV Ir ES prekybos sutartį įtraukti straipsnį, pagal kurį JAV kompanijos galėtų paduoti į teismą Europos vyriausybės, jei jos bandytų trukdyti amerikiečių investicijoms. „Chevron“ tvirtino, kad tas būtina siekiant apsaugoti akcininkus nuo „savavališkų“ ir „nesąžiningų“ vietinės valdžios sprendimų. Tačiau aplinkosaugos grupės sako, kad hidraulinio plėšymo reguliavimo taisyklės šališkos ir padavė į teismą [\\$250 mln ieškinį](#) prieš Kanados Kvebeko provincijoje laikinai uždrausto Lone Pine telkinio eksploatavimą, nes telkinys yra arti pagrindinių geriamo vandens šaltinių. Byla iškelta pagal analogiją su prekybos ginčų sprendimais.

Nepaisant Europos visuomenės protestų JAV Valstybės departamentas politinio kurso nekeičia. H.Klinton įpėdinis Valstybės sekretoriaus poste Džonas Keris (John Kerry) gamtinių dujų naudojimą energetikoje laiko pagrindine priemone kovojant su klimato atšilimu. Kerio valdininkavimo metu JAV skalūnų dujų gavybą (*JAV tai vadina iniciatyva, nes dujų gavybą valdys tik amerikiečių kompanijos. Vertėjo pastaba*) planuoja išplėsti daugiau kaip 30-je šalių.

Po to kai Rusija užėmė Krymą, B.Obama spaudžia Rytų Europos valstybes kuo greičiau įsileisti skalūninių dujų iniciatyvą, kad jos būtų mažiau priklausomos nuo Rusijos. JAV viceprezidento Džo Baideno (Joe

Biden) apsilankymo Ukrainoje metu ukrainiečiai davė skalūninių dujų gavybos koncesiją kompanijoms „Chevron“ ir „Royal Dutch Shell“. Baidenas Ukrainoje pasakė, kad dujų gavybos procesui pagreitinti JAV atsiųs technikos ekspertus. „Mes pasiruošę jums padėti“ – [pažadėjo Baidenas](#), kurio sūnus [tapo](#) Ukrainos energetikos bendrovės valdybos nariu. „Įsivaizduokite kaip gyventumėte, jei galėtumėte Rusijai pasakyti: «Pasilikite savo dujas sau»“ - sakė Baidenas. Pasaulis būtų visiškai kitoks.

Šį pasakojimą padėjo parašyti tiriamosios žurnalistikos fondas ([Fund for Investigative Journalism](#))

Šaltinis: www.theguardian.com/environment/2014/sep/10/how-hillary-clintons-state-department-sold-fracking-to-the-world

Vertėjo komentaras

Šiame straipsnyje atskleisti penki svarbūs JAV užsienio politikos bruožai:

1) Skalūninės dujos yra JAV užsienio politikos dalis. JAV mokslininkai pirmieji susprogdino skalūnus ir tokiu būdu sukūrė skalūninių dujų išgavimo technologiją vadinamą „hidrauliniu plėšymu“; angliškai — *hydraulic fracturing*, arba sutrumpintai — *fracting*. JAV vyriausybė sugalvojo, kad naudojantis šia technologija galima užgrobti visus dujų telkinius visame pasaulyje. Todėl skalūninės dujos tapo pagrindiniu JAV užsienio politikos uždaviniu. JAV diplomatai visame pasaulyje pradėjo prievartauti visas vyriausybes, kad jos atiduotų amerikiečių kompanijoms perspektyvius skalūninių dujų telkinius. Pavyzdžiui, Bulgarijoje už milijonus hektarų, kuriuose gali būti dujų, pagal sutartį siūlė sumokėti 68 milijonus dolerių, t.y. už vieną hektarą kelias dešimtis dolerių. Taigi amerikiečiai reikalavo atiduoti praktiškai už dyką, o tas kelių dolerių mokėjimas yra tik dėl akių – matai jie pirko, o ne pagrobė. Išgautos dujos Amerikos kompanijų nuosavybė, o šiukšlės ir taršalai atitenka šalies gyventojams. Na šalis, kurioje amerikiečių kompanijos išgautų skalūnines dujas, galėtų dujas pirkti iš amerikiečių kompanijų, bet tik rinkos kaina. Tokiu atveju daug naudingiau rinkos kaina pirkti dujas iš kitų šalių ir neleisti amerikiečių kompanijoms apšikti

savo žemės. Taigi faktiškai dujos turi būti atiduotos amerikiečiams už dyką. Tokią užsienio politiką stūmė JAV vyriausybė.

2) JAV diplomatai užsienyje veikia išvien su naftos ir dujų kompanijomis milžiniais. Visą tokią bendrą veiklą finansuoja kompanijos. Taip pat kompanijos kartu su diplomatais varo jiems reikalingą propagandą per numatytos apiplėšti aukos žiniasklaidą, o taip pat papirkinėja „aukos šalies“ pareigūnus tol, kol jie sutinka atiduoti. Tik šalies gyventojų masinis pasipriešinimas stabdo apiplėšimą ir apšikimą.

3) JAV diplomatams ir kompanijoms nepasisėkus įveikti europiečių pasipriešinimo, jankių diplomatai ir kompanijos ėmė papirkinėti ES aukščiausius pareigūnus, kad tie pakeistų gamtos apsaugos įstatymus taip, kaip tai yra reikalinga amerikiečių naftos-dujų kompanijoms. ES pareigūnus nusipirkti jau pavyko. Straipsnyje kaip tik rašoma, kad nauji ES'o gamtos apsaugos įstatymai jau tokie kokių reikia amerikiečiams. O ES'o nutarimai aukščiau nacionalinių – va tokia nauda iš ES'o!!! **Pareigūnų papirkinėjimas yra labai svarbus JAV užsienio politikos bruožas.**

4) Kad kitų šalių vyriausybes lengviau būtų galima priversti pasiduoti ir atiduoti skalūninių dujų telkinius JAV diplomatai ir „mokslininkai“ mosuoja klimato atšilimo vėzdu. Jie visiems į galvas kala vinį — jei nepereisi prie dujų kuro, tai dangus nugrius, klimatas atšils ir prasidės siaubingos nelaimės. Mokslininkai kabutėse todėl, kad jie yra šarlatanai ir nieko daugiau. Reikalas tame, kad klimatas nuolatos kinta visiškai nežiūrint ką veikia žmonės. Pavyzdžiui, prieš 12 tūkstančių metų nutirpo ledynas, kurio pietinė riba siekė Vilnių, o prielaidinė tundra, t.y. negyvenama zona, iki Juodosios jūros. Na ištirpo ledynas ir pasaulis nesugriuvo; tik ten kur kadaise riogsojo ledai dabar ošia girios ir žmonės sėja javus. Tai kas čia blogo? Buvo epochų kai visa žemė buvo apledėjusi ir tik abipus pusiaujo iki atogrąžų buvo šiltas klimatas, o taip pat buvo epochų kai jokių ledynų nebuvo. **Klimato atšilimas yra vėzdas, kurio mosuodami jankiai nori visus priversti**

atiduoti dujų telkinius JAV kompanijoms. O jei tai jiems pavyktų, tai JAV energetikoje įgytų pasaulinį monopolį ir per jį visą valdžią pasaulyje. Kaip tik to ir siekia.

5) Hidraulinio plėšymo technologiją jankiai labai kruopščiai slepia. Kokias chemines medžiagas naudoja didžiausia paslaptis. Jei Amerika iš tikrųjų norėtų kitoms šalims padėti apsirūpinti energetiniais ištekliais, kaip jie demagogiškai postringauja, tai jie paprasčiausiai atskleistų technologijos paslaptis – tegu patys išgauna dujas ir jas naudoja. **Bet amerikiečiams reikia, kad visi dujas pirktų tik iš Amerikos. Taigi jie niekam padėti nenori, o tik nori visus apiplėšti.**

Dėl to šis straipsnis labai įdomus, labai svarbus ir savalaikis.

ps 2014 spalio 3 dienos pavakare vyriausybės vadovas Algirdas Butkevičius dalyvavo „Gaublio klubo“ surengtame susitikime su visuomene. Premjeras pasigyrė, kad po sekmadienio skrenda į JAV visai savaitei. Formalus vizito tikslas – parsivežti iš Amerikos sertifikatą leidžiantį Lietuvos įmonėms eksportuoti į JAV kiaulieną. Premjeras gyrėsi, kad visą savaitę keliaus ir Amerikoje aplankys daug vietų. Jei tikrasis vizito tikslas yra sertifikatas, tai niekur keliauti nereikia – užtenka Vašingtone jį pasiimti ir skristi namo, o dujų kompanijos ir dujų gavybos vietos išsimėčiusios po visą JAV teritoriją. Greičiausiai dujų kompanijos ir derybos su jomis ir yra tikrasis vizito tikslas. **Skaityk komentaro trečią punktą - kas didesnę kyšį duos, tas ir laimės visus konkursus ir už dyką gaus visas koncesijas.** Didžiulė tikimybė, kad Lietuvoje prasidės naujas skalūninių dujų vėjus.

Vertė Pranas Valickas 2014 spalio 6